

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32847/ln.2020.12-3.12>

Онуфрієв В.М.

*здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізький національний університет*

РЕАЛІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА БУТИ ПРИСЯЖНИМ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Актуальність. Довгий час соціологічні дослідження свідчили про низький рівень довіри громадян до судів. Сучасні реформи сфери судочинства спрямовані на підвищення рівня довіри громадян до судової влади через покращення рівня фаховості, незалежності та справедливості суддів. За висновками масштабного соціологічного дослідження «Ставлення громадян України до судової системи», проведеного Громадською організацією Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова у 2020 році вперше за багато років було зафіксовано факт, що частка тих, хто вважає, що рішення судів були законними і справедливими, перевищила частку тих, хто думає інакше. Водночас виявлено таку тенденцію, що рівень довіри громадян, які мають власний нещодавній досвід спілкування з судами, є значно вищим, баланс довіри з боку цих громадян до судів та судової системи є позитивним, тобто число тих, хто довіряє судам, є вищим, ніж число тих, хто не довіряє. Проте, більшість громадян не мають особистого досвіду спілкування з судами і визначають своє ставлення до судової системи на підставі чужого досвіду або інформації в ЗМІ, а тому ставлення населення в цілому до судової системи є негативним, а рівень довіри є одним з найнижчих серед державних та соціальних інституцій [1; 2].

Науковці та правотворці вишукують шляхи зміни цієї ситуації на краще. Один з таких напрямів був визначений ще у Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, яка визначила суд

присяжних як напрям підвищення рівня довіри суспільства до судочинства [3]. Водночас, на наш погляд, участь присяжних у здійсненні правосуддя дозволяє звичайним громадянам, що належать до їх оточення, отримувати достовірну інформацію про судовий процес, поведінку суддів, прокурорів, адвокатів, підсудних та інших учасників судового провадження з перших вуст.

У сучасних умовах, наголошує І.Р. Волоско, суд присяжних здатний захистити судову систему від деяких тенденцій, що виникають у суддівському корпусі, які можуть підірвати справедливу систему оцінки кримінальної відповідальності та покарання [4, с. 70]. Слід підтримати думку цієї вченої, що інститут присяжних дозволить знизити рівень впливу на суд таких негативних чинників як залежність суддів від органів виконавчої влади або від політичних партій; від громадської думки; від класових, етнічних або соціальних протиріч; належності суддів до правлячого класу, основної етнічної групи або соціальної еліти тощо.

Стан наукової дослідженості. Загальні питання правового статусу присяжних, порядку їх обрання, виконання покладених обов'язків та відповідальність досліджували такі вчені як І.Р. Волоско, А.В. Грубінко, С.О. Іваницький, В.В. Колюх, Ю.В. Лисюк, О.О. Овсяннікова, М.М. Олашин, М.В. Оніщук, І.О. Роцина, В.В. Смірнова, Л.Р. Шувальська та інші. Водночас, ці вчені не приділяли достатньо уваги дослідженню правової природи суб'єктивного публічного права бути присяжним. Розгляд Верховною Радою України проекту Закону

України «Про суд присяжних» та пов'язаних із ним проєктів, свідчить про активізацію сучасних правотворчих процесів у сфері посилення ролі присяжних у сфері правосуддя в Україні, що обумовлює актуальність цього дослідження.

Мета та завдання. Основною метою цієї статті є з'ясування змісту суб'єктивного публічного права бути присяжним. Завданнями дослідження визначено як з'ясування юридичних фактів, із якими пов'язано порушення відповідного провадження та його реалізація, розмежування правового статусу кандидата в присяжні та присяжного у кримінальному та цивільному процесі, виявлення недоліків вітчизняного законодавства у цій сфері та формулювання пропозиції перспективного удосконалення правового регулювання реалізації суб'єктивного публічного права бути присяжним.

Основний зміст. Перепоною до встановлення істини по справі та винесення справедливого рішення є не тільки залежність суддів від різних владних структур. Цьому заважають також, на думку І.Р. Волоско формалізованість в ході відправленні правосуддя або професійна деформація суддів в результаті багаторічної судової практики; надмірна бюрократизація судової влади, що полягає, наприклад, у прийнятті судових рішень під впливом бажання піднятися по кар'єрній драбині; надлишковий судовий формалізм у процесі, практиці і мові судочинства [4, с. 70]. Підтвердження цієї думки знаходимо у звіті за результатами дослідження «Ставлення громадян України до судової системи», проведеного Центром Разумкова. У цьому документі відображено результати узагальненні відповідей громадян щодо того чим, на їх думку, найчастіше керуються судді при винесенні судового рішення. Так, респонденти вважали, що судді найчастіше керуються власною вагою (34,8%), рідше висловлювалася думка, що – законом (13,3%), обставинами справи (11,7%), майновим та/або посадовим становищем сторін (14,2%). Ще рідше громадяни

відповідали, що судді керуються вказівкою голови суду (7,6%), політичною ситуацією в державі (5,1%) [1]. Тому слід погодитись із позицією І.Р. Волоско, інститут присяжних слід розглядати як елемент сучасних судових реформ, спрямованих на підвищення рівня довіри громадян до судів.

Натомість на думку авторів Проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо удосконалення порядку формування списку присяжних» інститут суду присяжних покликаний забезпечити надійний захист основних прав, свобод і законних інтересів обвинуваченого (підсудного) від незаконного і необґрунтованого засудження, зменшити ймовірність висунення незаконного та необґрунтованого обвинувачення, що в свою чергу сприятиме збільшенню правосудних рішень, зменшенню корупційних проявів в судах, підвищенню довіри до судочинства [5]. Розробка цього законопроєкту є презентацією позиції більшості науковців, які вважають, що введення на процесуальному рівні інституту присяжних є шляхом до позбавлення правосуддя від корупції та адміністративного тиску [6].

Не позбавлені недоліків щодо встановлення об'єктивної істини й інститут присяжних. Сильна судова влада у Франції, Іспанії, Італії та Німеччині зазвичай була затятою противницею народної участі в процесі, оскільки судді в цих країнах розглядали своє завдання як наукове, виконання якої вимагало глибоких правових знань, що було за межами можливостей простого представника народу [4, с. 73]. Водночас, слід наголосити на тому, що зміст інституту присяжних і полягає саме в тому, щоб громадяни, які не знають норм права адже для цього є професійні судді, проте наділені певним життєвим досвідом та відчуттям справедливості, вирішували питання факту вчинення особою діяння, яке їй інкримінується, та рівень його суспільної небезпеки.

Водночас, в сукупності рівень об'єктивності та справедливості винесених рішень судом із залученням присяжних є набагато

вищим, що доведено багаторічною практикою діяльності суду присяжних в таких країнах як Англії і Уельсі, США, Канаді, Швеції, Бельгії, Данії, Норвегії, Австрії, Франції, Болгарії, Польщі, Естонії, Хорватії, Литви, Чехії та інших. Форми реалізації самої ідеї суду присяжних в цих країнах різні. Так, сучасні суди присяжних кваліфікують: із роздільними колегами в Англії та Уельсі, США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії, Гонконзі, Швеції, Росії; із роздільно-спільною колегією, коли після винесення присяжними вердикту остаточне рішення приймається спільно з професійними суддями в Бельгії, Данії, Австрії, Норвегії, Німеччині, Італії, Франції, Греції [5; 6]. Водночас, у цих країнах підхід до розуміння правової природи статусу присяжного як реалізація його публічного права чи обов'язку громадянина різняться. Не спостерігається єдності позицій і вітчизняних теоретиків та практиків щодо правової природи статусу присяжного та кандидата у присяжні.

Конституція України у статтях 124, 127 та 129 визначає основні засади інституту присяжних в Україні, закріплюючи його як форму реалізації безпосередньої участі народу у здійсненні правосуддя [7]. Водночас відсутність окремого Закону України, що визначав би основні засади реалізації інституту присяжних свідчить про певну незрілість сучасної вітчизняної концепції суду присяжних. Наразі продовжуються дискусії щодо змісту інституту присяжних та його правової природи як права чи як обов'язку громадян. Про існуючі незгодження та наявність різних підходів у цій сфері науковців, практиків, політиків та представників громадськості свідчать відмінності, що прослідковуються у визначеннях поняття присяжних в міжнародних документах, у Законі України «Про судоустрій та статус суддів» [8] та у проєкті Закону України «Про суд присяжних» [9].

Так, Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією «присяжний засідатель» закріплює, що присяжним є особа, визначена в національному законодав-

стві держави-сторони цього Протоколу, яка не є професійним юристом, що діє як член колегіального органу, який несе відповідальність за прийняття рішення про вину особи, що обвинувачується в суді [10]. Стаття 63 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» визначає, що присяжним є особа, яка у випадках, визначених процесуальним законом, та за її згодою вирішує справи у складі суду разом із суддею або залучається до здійснення правосуддя. Також у статті 65 цього Закону зазначено, що присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, якщо інше не визначено законом [8].

Проект Закону України «Про суд присяжних» пропонує визначити присяжного як громадянина України, який залучається до здійснення правосуддя у випадках і порядку, визначених цим Законом [9]. Автори Проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо удосконалення порядку формування списку присяжних» пропонують визначити у законодавстві, що присяжним є громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, якщо інше не визначено законом, та включений до списку виборців, відповідає вимогам, що визначаються до присяжних законом, та якого залучають до здійснення правосуддя. При цьому пропонується в перелік осіб, що можуть бути присяжними, включити усіх осіб, включених до реєстру виборців, за виключенням осіб, що не відповідають вимогам, які встановлені до присяжних процесуальним законом [5].

У Проєкті Закону «Про суд присяжних» у статті 5 пропонується закріпити, що здійснення правосуддя громадянином України, якого обрано як присяжного, є не лише правом, а й конституційним та громадянським обов'язком. Водночас, залишено право громадян подавати свою кандидатуру на присяжно-

го, оскільки у статті 7 проекту зазначено, що присяжним може бути громадянин України, який досяг двадцяти одного року, постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного суду, якщо інше не визначено законом [9]. З наведеного можна зробити висновок, що за чинним законодавством та за запропонованими змінами до них подання своєї кандидатури на присяжного є суб'єктивним публічним правом громадянина, а здійснення правосуддя особою, що набула статусу присяжного з моменту принесення відповідної присягу є обов'язком, від якого може бути звільнена головою суду з обставин, визначених у статтях 65 та 66 Закону України «Про судоустрій та статус суддів».

Підтримує правову природу права бути присяжним і Л.Р. Шувальська, на думку якої відповідно до статті 22 Конституції України, права людини, передбачені Розділом II цієї Конституції, не є вичерпними, тому можна припустити, що і у звичайної людини є право судити [6].

Концепція суб'єктивних публічних прав, зазначає А.В. Чуб, є для української адміністративно-правової науки відносно новим правовим інститутом. На думку цього науковця суб'єктивні публічні права надають своєму носію право вимагати від суб'єкта публічної влади певної поведінки, тобто роблять тотожними в правовому аспекті позиції владних і невлadних учасників публічно-правових відносин. А.В. Чуб наголошує, що конструкція суб'єктивного публічного права надає приватній особі права, а органи публічної влади наділяє обов'язком реалізувати ці права чи сприяти їх реалізації. Цей науковець визначив «суб'єктивні публічні права приватної особи» як нормативно закріплених та гарантованих державою міри та можливості поведінки (діяльності) особи, спрямованих на забезпечення ефективності впровадження принципів здійснення публічного управління, керуючись концепцією «good governance» [11, с. 31-32].

При визначенні права бути присяжним як публічного суб'єктивного права громадян та

відокремлення його від приватного права, на наш погляд, необхідно керуватись висновками, зробленими А.А. Смірновим. Так, цей вчений вважає, що головними їх відмінностями цих видів є такі: по-перше, об'єкти суб'єктивних публічних прав, як правило, нематеріальної природи, тоді як об'єкти суб'єктивних приватних прав можуть бути матеріальними та нематеріальними, але завжди матимуть визначену майнову цінність. По-друге, стороною правовідносин, в яких реалізуються суб'єктивні публічні права, має бути наділений адміністративною владою учасник, тоді як учасники відносин навколо суб'єктивних приватних прав – фізичні та юридичні особи [12, с. 111]. Т.О. Мацелик як ознаку суб'єктивного публічного права визначає можливість особи – суб'єкта права, вимагати певної поведінки у випадку приватноправових відносин – від іншої фізичної або юридичної особи, а у випадку публічних – від органів публічної адміністрації, інших підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, які виконують публічні функції [13, с. 69]. Таким чином, громадянинові за умови відповідності його вимогам статті 65 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» органи місцевого самоврядування не можуть відмовити йому у внесенні до списку присяжних. Таким чином, право бути присяжним як включає в себе можливість поводити себе відповідним чином (право на свої дії); вимагати відповідної поведінки від інших суб'єктів (право на чужі дії); звертатися до держави за захистом свого юридичного права, що відповідає концепції суб'єктивного публічного права [14, с. 129].

Громадянин набуває за чинним законодавством суб'єктивного публічного права бути присяжним з моменту набуття ним якостей, що визначені у Законі України «Про судоустрій та статус суддів» у стю 65, тобто громадянин віком від тридцяти до шістидесяти п'яти років, який володіє державною мовою, постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, є дієздатним, не має хронічних психіч-

них чи інших захворювань, що перешкоджають виконанню обов'язків присяжного, не має незнятої чи непогашеної судимості, не займає відповідно посаду визначену у п. 4 ч. 2 ст. 65 Законі України «Про судоустрій та статус суддів», на якого протягом останнього року не накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення. Та за умови відсутності обставини подання заяви присяжного про вивілення його від виконання відповідного обов'язку у зв'язку із тим, що перебуває у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, у відпустці по догляду за дитиною, а також особу, яка має дітей дошкільного чи молодшого шкільного віку або утримує дітей-інвалідів або членів сім'ї похилого віку; займає посаду керівника або заступника керівника органу місцевого самоврядування; має релігійні переконання та вважає для себе неможливою участь у здійсненні правосуддя; інші поважні причини [8].

При визначенні правової природи суб'єктивного публічного права бути присяжним слід зауважити про момент його реалізації. Для Кримінального процесу існує нормативне визначення цього моменту, що пов'язаний із таким юридичним фактом як складення присяги згідно статті 388 Кримінального процесуального кодексу України [15]. Саме з цього моменту така особа стає суб'єктом відповідних прав, обов'язків, повноважень і відповідальності присяжного, на неї також розповсюджуються передбачені законом гарантії здійснення функції правосуддя. Господарським процесуальним кодексом та Кодексом адміністративного судочинства не регламентована можливість залучення до участі в судочинстві присяжних.

Водночас під час участі присяжних у справах окремого провадження в межах цивільного процесу, а саме щодо обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи; надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності; усиновлення; надання особі психі-

атричної допомоги в примусовому порядку; примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу, складення ними присяги законом не передбачено [16; 17, с. 1]. Тому цивілісти, такі як В.В. Смірнова, доречно ставлять питання про моменту набуття особою правового статусу присяжного під час участі у розгляді справ окремого провадження. Цей науковець вважає, що доцільно на законодавчому рівні встановити, що особи, включені до списку присяжних, є кандидатами у присяжні, які надали письмову згоду бути присяжними, однак ще не реалізували своє право на участь у здійсненні правосуддя шляхом безпосереднього розгляду конкретної справи у суді. Водночас моментом набуття кандидатом у присяжні статусу присяжного пропонує визнати момент отримання останнім письмового запрошення для участі у розгляді конкретної судової справи в якості присяжного [17, с. 3; 18, с. 18].

Ми не погоджуємось із такою пропозицією, оскільки отримання запрошення ще не гарантує безпосередньої участі присяжного у судовому засіданні, оскільки на цей час можуть виникнути перепони для цього і за рішенням голови суду він буди увільнений від виконання обов'язків присяжного. Все ж таки, вважаємо що у цій ситуації доречніше застосувати аналогію із ст. 57 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», за якою особа, призначена на посаду судді, набуває повноважень судді після складення присяги судді. Тобто у проекті Закону України «Про суд присяжних» доречно визначити моментом зміни правового статусу кандидата у присяжні на статус присяжного з моменту принесення відповідності присяги.

Враховуючи зміни процесуального законодавства, що відбулися у 2017 році [19], що стосувались універсалізації принципів судочинства та провадження системи електронного судочинства на всіх стадіях процесу і переходу до Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, створення можливості дистанційної участі в судовому процесі,

подання різних документів, ознайомлення із справою. Як зазначає Блінова Г.О., відповідно до зазначеного Закону, система організації судочинства в Україні зазнала певних змін, оскільки забезпечила обмін документами в електронній формі між судами, між судом та учасниками судового процесу, а також фіксування судового процесу і участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відео конференції тощо [20, с. 73].

Висновки. Таким чином було з'ясовано, що про існуючі неузгодження та наявність різних підходів до концепції суб'єктивного публічного права бути присяжним свідчать правові норми в міжнародних документах, у Законі України «Про судоустрій та статус суддів», Кримінальному процесуальному кодексі України, Цивільному процесуальному кодексі України, у проектах Законів України «Про суд присяжних» та «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо удосконалення порядку формування списку присяжних».

З наведеного можна зробити висновок, що за чинним законодавством та за запропонованими змінами до них подання своєї кандидатури на присяжного є суб'єктивним публічним правом громадянина, а здійснення правосуддя особою, що набула статусу присяжного з моменту принесення відповідної присяги є обов'язком, від якого особа може бути звільнена головою суду з обставин, визначених у статтях 65 та 66 Закону України «Про судоустрій та статус суддів».

Право бути присяжним як публічне суб'єктивне право має такі ознаки: його об'єктом виступає право не матеріальної природи та не має майнової цінності; стороною правовідносин, в яких реалізуються це суб'єктивне

публічне право є наділений адміністративною владою учасник, а саме місцеві та обласні ради, що за поданням територіального управління Державної судової адміністрації України формують списки присяжних; громадянини за умови відповідності його вимогам статті 65 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» органи місцевого самоврядування не можуть відмовити у внесенні до списку присяжних.

Громадянин набуває за чинним законодавством суб'єктивного публічного права бути присяжним з моменту набуття ним якостей, що визначені у ст. 65 Закону України «Про судоустрій та статус суддів». У кримінальному процесі кандидат у присяжні набуває статусу присяжного з моменту складення присяги. Водночас під час участі присяжних у справах окремого провадження в межах цивільного процесу, складення ними присяги законом не передбачено. Що виявляє розбіжності у процесуальному законодавстві та розмиває правовий статус кандидата у присяжні та присяжного.

Тому вважаємо вірним рішення застосувати аналогію із ст. 57 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», за якою особа, призначена на посаду судді, набуває повноважень судді після складення присяги судді, і до присяжних. Тобто у проекті Закону України «Про суд присяжних» доречно визначити моментом зміни правового статусу кандидата у присяжні на статус присяжного принесення ним відповідності присяги. Також, змісту присяги присяжного, запропонованого у статті 4 проекті Закону України «Про суд присяжних», необхідно надати універсального характеру, прийняттого для будь якого виду судочинства.

Анотація

У статті досліджується правова природа суб'єктивного публічного права бути присяжним в Україні, відображається сучасний стан реалізації цього права, його вплив на формування довіри населення до судової влади; визначено проблеми визначення юридичних фактів, пов'язаних із визначенням статусу кандидата в журі та напрями вдосконалення вітчизняного законодавства щодо конкретизації правового статусу цих категорій громадян. Було встановлено,

що згідно з чинним законодавством та запропонованими змінами до них подання його кандидатури до складу присяжних є суб'єктивним публічним правом громадянина, а здійснення правосуддя особою, яка набула статусу присяжного з часу складання присяги – це обов'язок, від якого голова суду може звільнити особу за обставин, визначених статтями 65 та 66 Закону України «Про судоустрій та статус суддів». Доведено, що право бути присяжним як публічне суб'єктивне право має такі ознаки: його об'єкт є правом нематеріального характеру і не має майнової вартості; стороною правовідносин, у яких реалізується це суб'єктивне публічне право, є учасник, наділений адміністративною владою, а саме місцеві та регіональні ради, які на вимогу територіального управління Державної судової адміністрації України формують списки присяжних; громадянину за умови, що він відповідає вимогам статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»; органи місцевого самоврядування не можуть відмовити у включенні до списку присяжних. У процесуальному законодавстві є розбіжності щодо юридичного факту, який визначає зміну статусу кандидата в журі до складу присяжних. Пропонується застосувати аналогію права та визначити момент зміни правового статусу кандидата на присяжних до статусу присяжних, які складають присягу. Обґрунтовується необхідність надання універсального характеру тексту присяги, запропонованого у проекті Закону України «Про журі», прийнятного для будь-якого виду провадження. Доведено, що, здійснюючи своє суб'єктивне публічне право, громадяни позитивно впливають на судову систему, оскільки зменшують вплив на справедливе рішення різних негативних факторів, беруть безпосередню участь у розповсюдженні серед своєї громади достовірної інформації про правову систему та сторони судового процесу; підвищити рівень довіри громадськості до суду шляхом участі у прийнятті рішення на основі власних переконань, сформованих з урахуванням життєвого досвіду та почуття справедливості.

Ключові слова: присяжні, кандидати, судовий процес, суб'єктивне публічне право, судовий процес.

Onufriev V.N. Implementation of subjective public right to be jury: administrative and legal aspect

Summary

The article examines the legal nature of the subjective public right to be a juror in Ukraine, reflects the current state of implementation of this right, its impact on the formation of public confidence in the judiciary; the problems of determining the legal facts related to the determination of the status of a jury candidate and the directions of improving the domestic legislation to specify the legal status of these categories of citizens are identified. It was found that according to the current legislation and the proposed changes to them, the submission of his candidacy for the jury is a subjective public right of a citizen, and the administration of justice by a person who has acquired the status of a juror since taking the oath is a duty from which a person can be dismissed by the chairman of the court from the circumstances specified in Articles 65 and 66 of the Law of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges. It is proved that the right to be a juror as a public subjective right has the following features: its object is a right of non-material nature and has no property value; the party to the legal relationship in which this subjective public right is exercised is the participant endowed with administrative power, namely local and regional councils, which, at the request of the territorial administration of the State Judicial Administration of Ukraine, form lists of jurors; to a citizen provided that he meets the requirements of Article 65 of the Law of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges»; local governments may not refuse to be included in the list of jurors. There are discrepancies in the procedural legislation regarding the legal fact, which determines the change of the status of a

candidate for a jury to a jury. It is proposed to apply the analogy of law and determine the moment of change of the legal status of a candidate for a jury to the status of a jury taking the oath. The necessity of providing the universal character of the text of the oath proposed in the draft Law of Ukraine «On the Jury», acceptable for any type of proceedings, is substantiated. It is proved that by exercising their subjective public law, citizens have a positive impact on the judiciary, as they reduce the impact on the fair decision of various negative factors, are directly involved in disseminating reliable information among their community about the legal system and litigants; increase the level of public confidence in the court through participation in the decision on the basis of their own beliefs formed taking into account life experience and a sense of justice.

Key words: jurors, candidates, litigation, subjective public law, litigation.

Список використаних джерел:

1. Звіт за результатами дослідження «Ставлення громадян України до судової системи». Громадська організація Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. Київ. 2020. 47 с. URL: <https://rm.coe.int/zvitsud2020/1680a0c2d7>
2. Шелест С. Довіра до суду: міфи та реальність. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3162349-dovira-do-sudu-mifi-i-realnist.html>
3. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів. Указ Президента України від 10 травня 2006 року № 361/2006. *Урядовий кур'єр* від 24.05.2006. № 95.
4. Волоско І.Р. Суд присяжних в Україні: особливості формування та діяльності. Дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук. Львів. 2017. 244 с.
5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо удосконалення порядку формування списку присяжних» № 2709-1 від 16.01.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69465
6. Шувальська Л. Р. Суд присяжних як форма народовладдя у демократичній державі. *Право. ua*. 2015. № 3. С. 167-172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2015_3_31
7. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
8. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України* від 29.07.2016. 2016 р. № 31. стор. 7. стаття 545.
9. Проект Закону України «Про суд присяжних» 3843 від 14.07.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69465
10. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 191) (укр/рос). (2006). Офіційний Веб портал Парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_172#Text
11. Чуб А.В. Концепція суб'єктивних публічних прав приватної особи: адміністративно-правовий аспект. Дис. на здобут наук ступ. докт. юрид. Наук. Запоріжжя 2021. 457 с.
12. Смирнов А. А. Субъективные публичные и субъективные частные права: особенности их защиты. *Актуальные проблемы российского права*. 2015. № 6 (55). С. 109–113.
13. Мацелик Т.О. Суб'єктивне публічне право як юридичний феномен. *Юридичний вісник*. 2011. № 3 (20). С. 67–71.
14. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. [та ін.]; Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
15. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. ст. 88.

16. Цивільний процесуальний кодекс України. Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41. Ст. 492.
17. Смірнова В.В. Щодо моменту набуття особою правового статусу присяжного. Сучасне правотворення: питання теорії та практики : міжнародна науково-практична конференція, м. Дніпро, 5-6 червня 2020 року. Дніпро : Громадська організація «Правовий світ», 2020. С. 1-8.
18. Смірнова В.В. Правовий статус присяжних у цивільному судочинстві України. *Juris Europensis Scientia*. 2020. Вип. 2 С. 17-21.
19. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів. Закон України від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 48. Ст. 436.
20. Блінова Г.О. Адміністративно-правові засади інформаційного забезпечення органів публічної адміністрації в Україні: актуальні питання теорії та практики. Дис. на здобут. наук. ступ. докт. юрид. наук. Запоріжжя. 2019. 570 с.